

λογία, ἡ παλαιογραφία, ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία καὶ γραμματεία, ἡ μεσαιωνικὴ καὶ νεοελληνικὴ λαογραφία, ἡ μικρὰ καὶ ἡ μεγάλη ἱστορία, ἐξ ἴσου ὀφείλουν πληθὺν πραγματειῶν καὶ ἄλλων συμβολῶν εἰς τὸν ἀκαταπόνητον καλαμὸν Σου. Πᾶσαι δὲ αἱ ἐργασίαι αὗται εἶναι πλήρως ἐνημερωμέναι, μετὰ θαυμαστῆς βιβλιογραφικῆς πληρότητος συντεταγμέναι καὶ παρέχουν τὸ ἐνδόμισον περαιτέρω ἀσχολίας περὶ τὸ θέμα. Μετὰ τῆς αὐτῆς εὐκολίας καὶ πληρότητος ἔγραφε διὰ μίαν βυζαντινὴν παροιμίαν ἢ διὰ μίαν βυζαντινὴν προγκίπισσαν, διὰ τὸν Ἰωάννην Ἀπόκαυκον ἢ διὰ τὸν Ἀδαμάντιον Κοραῖν, διὰ τοὺς Παλαιολόγους ἢ διὰ τὸν Παπαδιαμάντην, δι' ἓνα καλόγηρον καὶ δι' ἓνα λαϊκὸν τραγουδιστήν.

Μέγα ἔργον εἰς ἔκτασιν, εἰς σημασίαν, εἰς μόχθον.

Μέγα παράδειγμα καὶ μεγάλη ὑποχρέωσις διὰ τοὺς συνεχιστὰς καὶ διάδοχους Σου.

Καὶ παρὰ τὸ ἐπιστημονικὸν τοῦτο ἔργον, ὑπῆρχε πάντοτε ὁ χρόνος καὶ ἡ διάθεσις διὰ τὴν συγγραφὴν ὄχι μόνον πολυαρίθμων βιβλιοκρισιῶν, ἀλλὰ καὶ πλήθους προλόγων εἰς βιβλία, ἐκλαϊκευτικῶν ἀρθρῶν δι' ἐφημερίδας καὶ περιοδικά, διὰ τῶν ὁποίων ἐφθانون τὰ πορίσματα τῆς ἐπιστήμης μέχρι τοῦ Λαοῦ.

Ἀπὸ χθές, Νικόλαε Βέη, σεβαστὲ διδάσκαλε, ἀνήκεις εἰς τὴν χορείαν τῶν μεγάλων Ἑλλήνων Βυζαντινολόγων ἐρευνητῶν, τοῦ Κωνσταντίνου Σάθα, τοῦ Ἀθανασίου Παπαδοπούλου Κεραμέως, τοῦ Σπυριδῶνος Λάμπρου, τοῦ Φαίδωνος Κουκουλέ. Τὸ μέγα ἔργον Σου θὰ διατηρήσῃ ἔσασι τὸ ὄνομά Σου, ὥς ἐν τῶν λαμπροτέρων ὀνομάτων τῆς Νεοελληνικῆς Φιλολογικῆς Ἐπιστήμης.

Ἀναπαύσου ἐν εἰρήνῃ, ἀκάματε καὶ σεβαστὲ διδάσκαλε.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Β. ΤΩΜΑΔΑΚΗΣ

Ὁ πρῶτος πανεπιστημιακὸς διδάσκαλος τῶν Νεοελληνικῶν Γραμμάτων¹

Τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Σπουδαστηρίου Βυζαντινῆς καὶ Νεοελληνικῆς Φιλολογίας
καθηγητοῦ κ. Γεωργίου Θ. Ζώρα.

Νωπὸς ὁ τάφος του διὰ νὰ δυνηθῇ ἀκόμη κανεῖς νὰ ἐπιχειρήσῃ εὐρεῖαν καὶ ὑπεύθυνον ἐξέτασιν καὶ τοποθέτησιν τοῦ ὅλου ἐπιστημονικοῦ ἔργου καὶ τῆς πολυποικίλου συναφοῦς δράσεως τοῦ Νικολάου Α. Βέη, τοῦ ὑπὸ τὸ ὄνομα Ν. Bees, γνωστοτάτου εἰς τοὺς διεθνεῖς βυζαντινολογικοὺς κύκλους ἀκαδημαϊκοῦ καὶ καθηγητοῦ τῆς Μεσαιωνικῆς καὶ Νεωτέρας Ἑλληνικῆς

1. Ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ περιοδικῷ « Νέα Ἑστία » τῆς 1ης Νοεμβρίου 1959, σελ. 1653 - 1654.

Φιλολογίας. Ἄλλοι ἐξέθεσαν ἤδη τὰ ἀφορῶντα εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ, λεπτομερεστέρα δὲ καὶ διεξοδική ἀνασκόπησις, μετὰ πλήρους καταγραφῆς τῶν ἐπιστημονικῶν αὐτοῦ ἐργασιῶν, θὰ γίνῃ ἐν καιρῷ ὑπὸ τῶν ἀρμοδιῶν¹.

Ἐπιθυμία τοῦ γράφοντος τὰς ὀλίγας ταύτας γραμμάς εἶναι νὰ υπογραμμίσῃ ἰδιαίτερος μίαν μόνον πτυχὴν, ἥτοι τὴν συμβολὴν τοῦ ἐκλιπόντος εἰς τὴν ἐπίσημον ἀναγνώρισιν καὶ τὴν ἀπὸ τῆς πανεπιστημιακῆς ἑδρας καθιέρωσιν τῆς διδασκαλίας τῶν νεοελληνικῶν γραμμάτων. Εἶναι γνωστόν, ὅτι μέχρι τοῦ ἔτους 1925 ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν δὲν ἐδιδάσκετο, οὔτε ὑπῆρχεν αὐτοτελὴς ἑδρα, μὲ περιεχόμενον τὴν βυζαντινὴν καὶ νεοελληνικὴν γραμματείαν. Ἡ διδασκαλία τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων μόλις καὶ μετὰ βίας ἔφθανε μέχρι τῶν ἀλεξανδρινῶν χρόνων, καίτοι δὲ δὲν ἔλειψαν κατὰ καιροὺς ἐξαιρέσεις τινὲς διδασκάλων, οἵτινες ἐφρόντισαν νὰ διαπραγματευθοῦν κεφάλαια ἢ συγγραφεῖς καὶ μεταγενεστέρων περιόδων, ὅμως ἡ διδασκαλία αὕτη, καὶ ὅταν ἀκόμη ἐγίνετο, εἶχε χαρακτῆρα ἀνεπίσημον καὶ μᾶλλον συμπτωματικόν. Τοιοῦτοτρόπως ὁ Ἕλλην φιλόλογος ἐξήρχετο τοῦ Πανεπιστημίου ἀγνοῶν ἐξ ὀλοκλήρου τὴν μετακλασσικὴν ἐξέλιξιν τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων.

Ὁ Ν. Βέης ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος συστηματικὸς καὶ ἐνθερμος πανεπιστημιακὸς διδάσκαλος τῆς περιόδου ταύτης, τὴν ὁποίαν ἠγάπησεν ὀλοψύχως καὶ τῆς ὁποίας τὴν μελέτην ἠθέλησε νὰ ἀναδείξῃ ἐξ ἴσου ἀξιόλογον πρὸς τὴν τῆς κλασσικῆς ἐποχῆς, ἂν ὅχι ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς καλολογικῆς ἀξίας τοῦ περιεχομένου, πάντως ὅμως ὥς ἐκ τῆς ἐθνικῆς αὐτῆς σημασίας διὰ τὴν διαπίστωσιν τῆς συνέχισεως τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης, τῆς ἐλληνικῆς παραδόσεως, τῶν ἐλληνικῶν ἰδεωδῶν καὶ ἐν γένει τῆς ἐνόητος τοῦ ἀρχαίου καὶ τοῦ νεωτέρου ἐλληνικοῦ κόσμου, μὲ κεντρικὸν πάντοτε ἄξονα τὸν ἐλληνο-χριστιανικὸν πολιτισμόν.

Εὐτυχῆσας νὰ ἔχῃ καθηγητὰς φωτισμένους καὶ διαπρεπεῖς διδασκάλους ἐν Ἑλλάδι καὶ Γερμανίᾳ, ἐπεδόθη εἰς τὴν αὐστηρὰν ἐπιστημονικὴν ἔρευναν κατ' ἐξοχὴν μὲν τῆς Βυζαντινῆς φιλολογίας, παραλλήλως ὅμως καὶ τῆς παλαιογραφίας, τῆς ἱστορίας, τῆς νεωτέρας φιλολογίας, τῆς λαογραφίας κλπ. Ὅταν δὲ τὸ 1925 ἰδρῦθῃ τὸ πρῶτον ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν ἡ τακτικὴ ἑδρα τῆς Μεσαιωνικῆς καὶ Νεωτέρας Ἑλληνικῆς Φιλολογίας, ὁ Ν. Βέης, ὅστις εἶχεν ἤδη διδάξει Βυζαντινολογίαν εἰς τὰ Πανεπιστήμια τοῦ Βερολίνου, Πόζεν καὶ Λέμπεργκ, ἐκλήθη ὑπὸ τῆς Σχολῆς, ἵνα καταλάβῃ τὴν ἑδραν, ἐν τῇ ὁποίᾳ παρέμεινεν ἐπὶ εἰκοσαετίαν ὀλην.

Οὕτω, πλὴν τῆς Βυζαντινῆς ἐπιστήμης, διὰ πρῶτην φορὰν ἐδιδάσκετο

1. Περὶ τῶν μέχρι τοῦ 1940 ἐργασιῶν αὐτοῦ (276 ἐν ὅλῳ) βλ. < Ἐκλογὴ ἐκ τῆς ἀναγραφῆς δημοσιευμάτων τοῦ καθηγητοῦ Νίκου Α. Βέη (Bees) >. Ἐκδ. οἶκος Ε. Βαγιονάκη, ἐν Ἀθῆναις 1940.

ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν καὶ ἡ Νεοελληνικὴ φιλολογία ἀπὸ τοῦ Διγενῆ Ἀκριτά καὶ τοῦ Ἐρωτοκρίτου μέχρι τοῦ Σολωμοῦ καὶ τοῦ Κάλβου, ὡς καὶ τῶν συγχρόνων Παλαμᾶ καὶ Ξενοπούλου. Ἡ Νεοελληνικὴ ἐπιστήμη καθιεροῦτο καὶ ἐπισήμως ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ, ἀφοῦ εἶχεν ἤδη προηγουμένως εἰσαχθῆ εἰς ξένα Πανεπιστήμια.

Τὸ συγγραφικὸν ἔργον τοῦ Ν. Βέη εἶναι εὐρύτατον. Ὀλίγοι Ἕλληνες ἐπιστήμονες ἔχουν νὰ ἐπιδείξουν τοσοῦτον καὶ τοιοῦτον πλοῦτον ἐργασιῶν ὅσον ὁ Βέης, ὅστις ἐγνώριζε μετὰ τῆς αὐτῆς αὐθεντίας νὰ ἀσχολῆται μὲ τὰ αὐστηρῶς ἐπιστημονικὰ θέματα τῆς ἑλληνικῆς γραμματείας, ὡς καὶ μὲ τὴν ἐκλαίκευσιν αὐτῶν. Καί, ἵνα περιορισθῶμεν εἰς τὰ νεοελληνικὰ μόνον μελετήματα, δυνάμεθα νὰ ὑπογραμμίσωμεν ὅτι δὲν ὑπάρχει ἴσως κεφάλαιον τῆς Νεοελληνικῆς φιλολογίας, τὸ ὁποῖον νὰ μὴ προεκάλεσε τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Βέη, ἀπὸ τοῦ Φεραίου, τοῦ Σολωμοῦ, τοῦ Κάλβου, τοῦ Ζαλοκώστα, τοῦ Καραβίτσα, τοῦ Λασκαράτου μέχρι τοῦ Παλαμᾶ, τοῦ Μαλακάση καὶ τοῦ Σικελιανοῦ.

Αἱ μελέται του ἔχουν δημοσιευθῇ αὐτοτελῶς ἢ καὶ εἰς περιοδικὰ, εἰς τὰ ὁποῖα ἦτο πρόθυμος νὰ συνεργασθῇ πάντοτε χωρὶς προκαταλήψεις, ἀπὸ τὰ πλέον αὐστηρὰ καὶ ἐπίσημα μέχρι τῶν πλέον πολεμικῶν καὶ προοδευτικῶν, ὡς ὁ Νουμᾶς, τοῦ ὁποίου ὁ Βέης ὑπῆρξε τακτικὸς συνεργάτης. Ἰδιαιτέρως σημαντικὴ ὑπῆρξεν ἡ συμβολή του εἰς τὴν μελέτην τῆς Νεοελληνικῆς φιλολογίας διὰ τοῦ γνωστοῦ διεθνοῦς κύρους περιοδικοῦ του « Byzantinisch - Neugriechische Jahrbücher » καὶ τῆς παραλλήλου σειρᾶς ἐκδόσεως « Texte und Forschungen zur Byzantinisch - Neugriechischen Philologie », ὅπου ὁ Βέης συνεκέντρωσε πολλὰς ἀξιολόγους ἐπιστημονικὰς ἐργασίας ἰδικὰς του ἢ ἄλλων ἐπιστημόνων.

Οὐδὲ δύναται ὁ γράφων νὰ λησμονήσῃ, ὅτι εἰς τὸν Ν. Βέην ὀφείλεται καὶ ἡ ἰδρυσις ἐν τῇ Φιλοσοφικῇ Σχολῇ ἰδιαιτέρου Σπουδαστηρίου Βυζαντινῆς καὶ Νεοελληνικῆς Φιλολογίας, τοῦ ὁποίου ὡς πρῶτος διευθυντὴς ἔθεσε τὰς βάσεις καὶ ἐθεμελίωσε τὴν πρώτην βιβλιοθήκην, ἀποσκοποῦσαν εἰς τὴν συγκέντρωσιν τῶν σπουδαιότερων ἐπιστημονικῶν μελετῶν καὶ περιοδικῶν, τῶν ἀναφερομένων εἰς τὴν περίοδον αὐτήν, τῆς ἑλληνικῆς γραμματείας, ἔστω καὶ ἂν αἱ γνωστὰ καὶ συνεχεῖς ἐν τῇ Χώρᾳ μας οἰκονομικαὶ δυσχέρειαι δὲν ἐπέτρεψαν εἰς αὐτόν, ὡς δὲν ἐπέτρεψαν καὶ εἰς τὸν διάδοχόν του ἐν τῇ διευθύνσει τοῦ Σπουδαστηρίου, νὰ πραγματοποιήσῃ πλήρως τὸν σκοπὸν του.

Πάντως ὁ Ν. Βέης ἠνοιξε τὴν ὁδόν. Εἰς τοὺς νεωτέρους ἐναπόκειται ἡ ἱερὰ ὑποχρέωσις νὰ συνεχίσουν τὸ ἔργον καὶ νὰ συμβάλουν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐρεῦνης εἰς τὸν σημαντικώτατον τοῦτον τομέα τῆς ἑλληνικῆς πνευματικῆς πορείας.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Θ. ΖΩΡΑΣ